

ЧАЙКИ ЛЕТЯТЬ НА СХІД

I

— Іди, синку, на Ясенову й віднеси хлопцям оцей клуночок. Знайдеш їх там, де ми овець зимували!..

Хлопець ходив не раз, не двічі. Та одного ранку з-за куців, немов вовки-сіромахи, з'явилися жандарми з довгими реберчастими багнетами на гвинтівках.

— Стій! — люто скрикнули, коли кинувся тікати.

Розв'язали клунок.

— Сім, десять, п'ятнадцять, двадцять... — лічили набої.

— Гм!.. Як у нашого півника!.. То, мабуть, багато хвостів обсмикали? — тикав хлопчик пальчиком на чорні клобуки, за якими сталевими серпами відблискувало пір'я. — І бабка Грициха скаржилася, що доти ганяли її півника по двору, доки не піймали. А як піймали, то не могли натішитися, вискубуючи по пір'їнці. «Скубіть, скубіть! Щоб вас скубло за кам'яне серце! Прийдуть наші, самі як пір'я на вихру розлетитеся!..» Правда, що так говорила Грициха?

— Ц-цить! — крикнув високий чорний жандарм, все одно не розуміючи, що каже хлопчик.

Відвели і кинули в льох лісової дирекції. А вночі штовхнули за дубові двері й батька.

II

- Куди нас ведуть, татку?
- Ми йдемо з панами до річки!
- А що буде коло річки?
- Пани кинуть до води гранату, впливе рибка, а ми підемо та всю виловимо.
- А чому до схід сонця? В річці вода холодна, ми простудимося.
- Бо пани тільки вранці мають час.
- А в панів є всього досить... І часу...
- Ні, синку мій! Прийшов такий час, що й панам ніколи...
- Мовчіть! — гукнув жандарм.

...Від річки потягло ранковою вогкістю, їм назустріч вклонялася розхристана верба. Опустивши до самої землі тонкі віти, вона стояла біля річки, вслухаючись у її вічний гомін.

Звернули з доріжки.

Босими ногами батько ступав по росяному полі, залишаючи довгі лапасті сліди. Хоч син ішов по батькових слідах, тіло проймало холодом.

— Мені студено, татку!

Смикнувши рукою, батько урвав торочки, розмотав із шиї шарф і став загортати сина, наче в цю мить був готовий віддати йому все тепло, яке беріг у серці для нього на довгі роки...

III

Зупинились над крутим кам'янистим обривом. Внизу клекотіла й пінилась прудка річка, бо хотіла швидше віднести свої води з вузького міжгір'я.

Чорний жандарм розмотав з шиї хлопчика шарф.

- Чому пан зав'язує мені очі?
- Пани хочуть в жмурки погратися.

...Сполохані пострілами чайки злетіли в небо. Швидше замахавши крилами, тривожно закружляли над ущелиною і попливли на схід.

ЛЬОДОВІ КВІТИ

Сутінки впали на притулене до гір верховинське село. В садах завмерли дерева, під холодною сніжною ковдрою лежать смуги нив, узбіччя крутогорів, опови-лися серпанком ліси.

В хатах тут-там блимають сліпі гасниці. Надворі ще біліє сніг, бо його осяває повний місяць. А в халупці Федора Динилюка вже темна ніч лягла на лаву, забралася в закутини, виповзла на піч.

Малий Михайлик сидить собі на печі. Він тулиться до теплого коша. Сьогодні тітка Василюна принесла дров, і в їхній хаті було тепло. А назавтра вже нема чим зігріти хату. Михайликові щось спало на думку, й каже до хворої мами, що лежить на дощаному ліжку:

– Мамко, а Миколи завтра?

– Завтра, сину. А ти ще не спиш?

– Не сплю. Я хотів би, щоб мені приснився татко. А чому його нема дома? Коли йшов на залізницю, ка-зав: «На Миколи буду дома».

– А може, татко вночі приїде! – заспокоїла мати хлопця, глянувши на вікно, до якого звук стукати Фе-дір, повертаючись додому пізно вночі.

Що може відповісти синові, коли нічого про чоло-віка не знає? Поїхав у далеку Бельгію, та як камінь у глибокій воді пропав. Чекає додому, а нема і вістки од нього. Де перебуває він цього вечора? Згадує чи

не згадує свого хлопця і ті бідні подарунки, що клав йому торік у ніч перед святом Миколи на підвіконня?

Загуділо в комині. Сердився вітер і бив шибками.

– Мамо, то не тато під хатою? – зрадив хлопець й плигнув з печі, бо хотів двері відчинити батькові.

– Не тато, ні! – відповіла мати.

Михась принишк до шибки. Надворі не видко нікого. В ущелині міжгір'я пролунав свист паровоза.

– Мамо, а коли тато приїде, я поїду його зустрічати.

– Підеш, синку, підеш! – потішила мати сина.

Михась і зараз вибіг би надвір, подався б тою до-рогою, якою разом з матір'ю проводжали тата, коли йшов на заробітки.

Вітер знову грюкнув у віконну шибку.

Михасеві стало лячно. Здалося, що з-за рогу хати ось-ось виплигне пугало – стільки всяких небилиць наслухався від діда Дмитра про упирів, – витріщить люті очі, простягне довгі рукища.

– Іди спати, синку! Татко приїде, не дивися надвір, бо то гріх – виглядати вночі крізь вікно, – мовила мати, бо думала, що хоч так хлопець піде на піч. Адже біля вікна холодно.

Михась і справді змерз. Він хутко побіг од вікна. Та йому не спалося. Думав про батька, про дарунки, що їх дістав торік на день Миколи Чудотворця.

– Мамо, а ви розкажіть про святого отця Миколая, тато так красно про нього мені говорив.

– Я, синку, не знаю. То коли тато приїде, він тобі про все розповість.

А на гадку Михасеві приходила та нехитра, про-ста батькова казка, яку розповідав про Святого Миколу. «Добрим обдаровує, бідним помагає, нещасних рятує, – пригадувалося. – І тобі, коли будеш маму й тата слухати,

святий Миколай принесе цукерків. Тільки залиши на вікні шапку, аби Чудотворець мав до чого покласти дарунка».

І як в той ранок здивувався було Михась, коли справді знайшов у шапчині цукерки. Батько обіцяв, Микола принесе йому і постולי, якщо буде послухним.

В уяві Михась малював собі того отця Миколу. Ось він підійшов до вікна, плечі зігнулися під важкою ношею – хіба мало добрих дітей на світі? Микола виймає пакунки з цукерками, а Михасеві зараз хотілось би дістати тільки постולי. Він би обувся й пішов до хащі по дрова. І в хаті було б тепло-тепло.

– Мамо, я покладу шапку на вікно. Святий Миколай принесе мені постולי...

А мати вже спала.

Михась знову стрибнув з печі. На краєчку холодної плити знайшов сірники, запалив скибку. Смушева шапка висіла на клинку біля дверей. Михась підсунув табурета, зняв і поклав на підвіконня.

Полонинські вітри шарпали солом'яну стріху.

Вночі Михайликові приснився сон: додому повернувся тато. Він побачив його, коли батько був ще в кінці садиби, й побіг зустрічати. А в тата багато квітів. Чому це тато з квітами? Та ж ніколи додому він їх не приносив. Хотів взяти квіти від батька, побігти до мами, а батько не віддав.

– Я сам хочу дати матері. А тобі інших дарунків є досить.

На порозі хати вже й мама чекає, сяє радісно. Батько подав їй квіти, обійняв, цілує. Зайшли разом до хати. Коли поставили квіти до череп'яного глека, мов небесні зорі розсипалися по хаті, так стало ясно.

Мати порається біля печі. Тато синові гостинці виймає. Та не постולי, а черевики з підківками подає. На столі лежить велика біла й запашна паляниця.

Ще приснилося Михасеві, що всі гостинці від тата сховав під подушку...

– Мамо, татко був тут! Він мені черевики приніс! – схопився Михась зі спанку, сунув руку під подушку, а звідти обдало пусткою і війнуло холодом, що тягнувся від стіни.

– Мамко, де наш татко? – скрикнув хлопець.

– Спи, синку! Тобі щось приснилося!

І заспаний хлопець підібгав під себе ніжки.

...За сині моря, неозорі океани ховалася ніч. А в Карпати на чарівному білосніжному коні спускався зимовий світанок. Перед ним стелилася пухнаста ковдра засніжених полів.

Ранок заглянув до хати, в якій жив Михайлик. Крадькома підійшов до печі, торкнувся щік хлопця. Михась пробудився, глянув на вікно і плигнув на землю.

– Мамо! Чому святий Микола нічого мені не приніс?

Мати звелася на ліктях й собі задивилася на вікно.

– Тобі, Михайлику, святий Микола приніс дарунок! Видиш, які він срібні чічки залишив на вікні?

Михайлик знічев'я шкребнув пальчиком по шибі, а на підвіконня посипалися іскристі крижини.

Михайлик все ще стояв. Немов тут, на підвіконні, мали бути тепер сподівані гостинці. Та лишень льодові квіти замерехтіли байдужим холодним сріблом, коли на них впали перші промені сонця.

